

Seminariet **Att utvärdera naturvägledning** i Örebro 11 november 2010

Seminariet "Att utvärdera naturvägledning" ägde rum i Naturens hus med omgivningar i det fint iordningställda reservatet Oset-Rynningeviken. I anslutning till Naturens hus finns Örebro naturskola. I seminariet ingick en exkursion i vackert tidigt vinterväder. Vi fick se stigar, broar, spänger, raststuga och andra anordningar mellan Vattenparken och Rynningeviken. Det är klassiska marker som utgör svensk fältornitologis vagga genom Erik Rosenberg på sin tid. Sedan början av 1990-talet har man under Mats Rosenbergs ledning gradvis gjort området allt mer tillgängligt för allmänheten. Naturens hus ligger endast ett par kilometer från Örebro stad.

Efter inledning och presentation gjorde Anders Arnell en kort översikt om CNV och utvärderingsmetoder. Källor för det sistnämnda är främst den danska rapporten *Evaluering af naturvejledning* (länk: <http://www.eva.dk/udgivelser/2007/evaluering-af-naturvejledning-erfaringer-redskaber-og-forslag>) och IUCN:s *Evaluating Environmental Education*. (länk: <http://www.unece.org/env/esd/information/Publications%20IUCN/Evaluating%20environmental.pdf>).

Därefter berättade Mats Rosenberg om hur man arbetat i Örebro för att göra området här ute vid Hjälmaran tillgängligt, inklusive historiska bilder på soptippar och oljehamn mm som legat här ute tidigare. Alla åtgärder i området har skett med smarta metoder som att i hög grad utnyttja arbetsmarknadsåtgärder och att använda tippmassorna från saneringen av oljehamnen till att göra kullar med vegetation. Som Mats säger "Vi bygger natur". Att öppna upp naturen för medborgarna är också naturvägledning. Området har blivit mycket välbesökt, inte minst Naturens hus – en räkning av parkerade bilar i början av husets existens pekade på ungefär 100 000 besökare per år.

Malin Björk fyllde på med vad som händer nu och i framtiden, med utgångspunkt från de 14 nya tätortsnära natur- och kulturreservat som bildats eller ska bildas. I ett av dessa fick man 500 besökare vid invigningen varav en stor del invandrare. Det finns många planer att skapa mer naturvägledning i form av till exempel barnslingor, mobil vägledning, stigar för funktionshindrade och ökad satsning på naturskolan. Kommunen är mycket aktiv med att söka medel från Lokala naturvårdssatsningen (Lona).

Anders Lindhagen gjorde en översikt över besökarstudier, motiv för sådana, olika typer och svagheter och styrkor med dessa. Några intressanta nedslag från hans föredrag är:

- att systematisera observationer man redan gör är en bra början, exempelvis om man ofta är ute i ett område
- det är viktigt att vara noggrann och specifik vid formuleringen av enkätfrågor och observera risken för idealiserade svar
- vardagsrekreation är svårare att mäta än helg- och semesterdito vilka oftare sker i områden med tydliga entréer
- en stor räkning pågår just nu i Store Mosse nationalpark
- Anders rekommenderar besöksräknare som idag fungerar betydligt bättre än för några år sedan
- man bör ta hjälp av expertis för analys av enkäter mm, det minskar också risken för att analysen inte blir ordentligt gjord
- enkäter till kringboende är ett bra sätt att få in synpunkter även från icke-besökare i ett område
- självregistrering fungerar bra särskilt på exklusiva platser ("alla skriver in sig på Kebnekaises topp" och gästböcker och liknande kan vara bra för att samla in kvalitativa synpunkter
- hinder för uppföljning kan vara brist på kunskap, liten förståelse hos förvaltare och brist på resurser
- bra att samordna exempelvis i ett län
- testa metoder i liten skala och dokumentera sina erfarenheter.

Fältexkursionen efter lunch innefattade också demonstration av några effektiva naturvägledningsmetoder som man använder sig av på Örebro naturskola. Niklas Jarl och Birgitta Jansson vägledde oss i detta. Därefter vidtog workshop med diskussion om hur man kan komma igång mer aktivt med att utvärdera naturvägledning i sina verksamheter.

Några huvudsatser från dagen är:

- Det är bra att börja i liten skala, testa olika metoder och se vad som fungerar för platsen, området eller organisationen.
- Att dokumentera erfarenheter och skapa kontinuitet i uppföljning och utvärdering är viktigt. IUCN räknar med att det tar tre år att arbeta in utvärdering som ett inslag i det dagliga arbetet.

- Att samordna insatser och sprida exempel kan vara en fortsatt uppgift för CNV. Det gäller utvärdering både i liten och stor skala, såväl av daglig verksamhet som av avgränsade projekt.
- Besökstudier speglar också naturvägledning. Även att "hitta ut" får sägas ingå i naturvägledning.

Ett stort tack till alla medverkande i seminariet och speciellt till vår medarrangör Örebro kommun! Malin Björk har varit mest delaktig i planeringen från kommunens sida och tackas därför särskilt.

Anders Arnell för Centrum för naturvägledning